

33. Tiistaina 3 päivänä huhtikuuta 1990

kello 15

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun muuttamisesta 1080

Hallituksen esitys n:o 225/1989 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 20

2) Ehdotus laiksi pakkokeinolain 1 luvun muuttamisesta „
Hallituksen esitys n:o 251/1989 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 21

3) Ehdotukset laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys n:o 23
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 22

4) Ehdotus laiksi tullitariffilain liitteinä olevien tullitariffin ja teollisuustulliluettelon muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 243/1989 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 23

5) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta 1081

Hallituksen esitys n:o 4
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 24

Siv.

6) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta 1081

Hallituksen esitys n:o 10
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 25

7) Ehdotus laiksi lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 13
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 26

8) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 2 ja 7 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 27
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 27

9) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain ja avustuskassalain muuttamisesta 1082

Hallituksen esitys n:o 19
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 28

10) Ehdotukset laeiksi sotilaskurinpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 100/1989 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 19

Esitellään:

Siv.

- 11) Ed. Lahti-Nuuttilan ym. lakialoite n:o 26 laiksi lapsilisälain muuttamisesta 1084
- 12) Ed. Kohjoen ym. lakialoite n:o 28 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta 1085
- 13) Ed. Kohjoen ym. lakialoite n:o 29 talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaiksi 1087

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Malm, Mäki-Hakola ja Taxell.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen luvun muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 225/1989 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 20

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 luvun 1 b—1 d § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) asia.

3) Ehdotukset laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 23
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 22

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 22. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 2 luvun 1 a, 14 a, 15, 15 a—15 c ja 17 § sekä luvun otsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä neljännen lakiehdotuksen 2 luvun 13 § ja luvun otsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi tullitariffilain liitteinä olevien tullitariffin ja teollisuustulliluettelon muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 243/1989 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 23

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 23. Ensin

sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta tullitariffin X osan 48. ryhmä ja XVIII osan 90. ryhmä, teollisuustulliluettelo sekä lakiehdotuksen voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 4
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 24

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 8 ja 19 §, voimaantulosoveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:n investintirahastosta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 10
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 25

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 25. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 13
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 26

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 26. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 5, 6 ja 11 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 2 ja 7 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 27
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 27

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 27. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain ja avustuskassalain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 19

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9

Suuren valiokunnan mietintö n:o 28

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 25 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 90 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotukset laeiksi sotilaskurinpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 100/1989 vp.

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 1

Suuren valiokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Uitto: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on käsittelyssä sotilasoikeuden hoitoon liittyvä laki. Toisessa lakivaliokunnassa käytiin hyvin perusteellinen keskustelu arestirangaistuksen tarpeellisuudesta ja ennen kaikkea sen kovuudesta, miten kovana varusmiehet sen tuntevat. Mietintöä valmisteltaessa alkupe-

raiseen tekstiin tuli maininta, jossa todettiin mm.: "Aresti koetaan usein eristämisen vuoksi jopa vankeusrangaistusta vaikeammaksi kestää." Pitkällisen keskustelun ja tasapäisen äänestelyn jälkeen teksti kuitenkin muutettiin kuulumaan niin, että arestirangaistus "on arestilaiselle henkisesti raskas kokemus".

Kuten valiokunnan mietintöön jätetystä vastalauseesta ilmenee, emme pidä arestirangaistusta enää nykyaikana tarpeellisenä. Samaa tulokseen on tullut myös Varusmiesliitto, joka lausunnossaan toteaa, että "arestirangaistus olisi poistettava kaikista lainkohdista, joissa se mainitaan".

Valiokunnassa asiantuntijana kuultu oikeustieteen lisensiaatti Martin Scheinin viittaa Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 5 ja 6 artiklaan todeten, että arestia saisi määrätä vain tuomioistuimien tai että arestirangaistuksesta kokonaan luovuttaisiin. Edelleen hän lausunnossaan toteaa, että mm. Hollannissa on luovuttu ns. kovasta arestista kokonaan ja että Itävallassa luovutaan oman maan valtiosääntötuomioistuimen päätösten johdosta ensin kovasta ja vuonna 1988 myös tavallisesta arestista. Tästä ei ole seurannut mitään epäjärjestystä asevoimien piirissä.

Arvioitaessa arestirangaistuksen kovuutta on syytä huomioida, että valiokunnan tietoon saatettiin asetushuonnos, joka tarkoittaa sitä, että jos esimerkiksi arestilainen sairastuu suorittaessaan arestirangaistusta ja joutuu sairaalaan, sairaalassaoloaikaa ei lasketa arestin suorittamisajaksi. Kuten vastalauseessamme toteamme, tämä esitys saattaa johtaa ongelmiin ehkäistessään mahdollisesti arestilaisten hakeutumisen hoitoon silloinkin, kun hoidon tarve on ilmeinen. Mielestäni tämä seikka osoittaa sen, että arestirangaistus on täysin verrattavissa vankilatuomioon ja jopa kovempikin, koska tiettävästi vankilatuomiota suorittavan joutuessa sairaalaan hänen sairaalassaoloaikansa lasketaan tuomion suorittamiseen.

Vankilanomaisuutta lisää myös se, että vartijoina toimivat varusmiehet ovat aseistettuina niin päävartiossa kuin päivittäin ulkoilutustilaisuudessa. Jo näillä perusteilla voidaan todeta, että arestirangaistus saattaa tuntua monesta asevelvollisesta erittäin raskaalta.

Hallituksen esitys sotilasoikeuden hoitoon liittyviksi laeiksi tuo selviä parannuksia va-

rusmiesten oikeusturvaan mutta mielestäni ei riittävästi, vaan samalla olisi näitä lakeja voitu muuttaa ajan vaatimalle tasolle. Erityisesti haluan tässä yhteydessä korostaa puolustusasiainvaliokunnan lausuntoa. Valiokunta sanoo lausunnossaan: "Puolustusvoimien johtamiskulttuuria on tulevaisuudessa kuitenkin edelleen pyrittävä kehittämään kannustavien keinojen käytön edistämiseen pakotteiden sijasta."

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan ensimmäisen lakiehdotuksen osalta mietintöön jätettyyn vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Ed. Uitto totesi edellä, että edustajat, jotka ovat jättäneet vastalauseen toisen lakivaliokunnan mietintöön, itse asiassa ovat sillä kannalla, että arestirangaistusta ei enää tarvittaisi ja että tämä rangaistus voitaisiin poistaa niiden kurinpitokeinojen joukosta, joita armeijan piirissä käytetään. Kuitenkaan vastalauseessa ei näin radikaalia muutosta, johon varmasti tulevaisuudessa mennään, vielä esitetä. Sen sijaan esitetään, niin kuin ed. Uitto totesi, että arestirangaistus voitaisiin määrätä aina vain tuomioistuimen päätöksellä. Tätä kantaa perustelimme erityisesti sillä, että kyseessä on vapauden riisto. Äsken ed. Uitto vertasi arestirangaistusta ja vankeusrangaistusta. Normaali oikeuskäytäntö edellyttää, että tällaisesta vapauden riistosta pitäisi voida päättää vain tuomioistuimessa. Jopa lyhimmät vankeusrangaistukset, joita tuomioistuin määrää, ovat tällä hetkellä lyhyempiä kuin pisimmät arestirangaistukset.

Jotta tältä osin voitaisiin todella sanoa, että meillä lainsäädäntö vastaa Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen vaatimuksia tältä osin, meidän mielestämme olisi tullut nimenomaan säätää laki siten, että arestirangaistus voidaan määrätä vain tuomioistuimen päätöksellä. Nyt, kun jätetään tavallaan tämä asia valitusoikeuden varaan ja luotetaan siihen, että tällä tavalla ihmisoikeussopimuksen 5 ja 6 artiklan määräykset tulevat täytetyiksi, jäädään mielestämme kuitenkin epävarmuuden varaan, koska asian tuntijalausunnoissa varsin selvästi osoitettiin se, että ensinnäkin Euroopan neuvoston käytäntö tältä osin on tiukentumassa. Osoitettiin myös oikeustapauksin, että tällainen tulkin-

ta, jonka pohjalta nyt lakia tehdään, ei välttämättä ole todellakaan oikea.

Mielestämme erittäin painava tässä suhteessa oli eduskunnan oikeusasiamiehen kannanotto, jossa hän asettui käsittääksemme tukemaan täällä mainitun oikeustieteen lisen-siaatti Martin Scheininin kannanottoja, joissa hän tarkasteli nimenomaan tätä kysymystä ihmisoikeussopimuksen kannalta.

Edelleen vastalauseessa esitetään, että oikeudenkäynti valitusasiassa tulisi tehdä mahdollisimman kunnolliseksi. Summaarinen menettely prosessissa ei riittäisi, vaan sen pitäisi saada normaalit oikeuskäsittelyn piirteet, mikä edellyttää mm. sitä, että asianomainen on paikalla, kun hänen asiaansa käsitellään ja siitä tuomio annetaan.

Esitämme vastalauseessa myös sitä, että valitusmenettely ulotettaisiin myös kurinpito-ojennuksena määrättyyn poistumiskieltoon, joka usein varusmiesten keskuudessa koetaan myös erittäin ankarana rangaistuksena varsinkin silloin, kun kyseessä ovat pitkät poistumiskiellot.

Ehdotamme myös liittyen arestirangaistuksen luonteen arvioimiseen sitä, että arestirangaistus voitaisiin määrätä ainoastaan siten, että siihen liittyy palvelusvelvollisuus, mikä muuttaisi hyvin ratkaisevasti arestirangaistuksen luonnetta.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Uiton ehdotusta käsittelyn pohjasta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Uitto ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Uiton ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 77. (Koneään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 8 ja 34—37 §, 6 luvun otsikko, 39 ja 44 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 1 a, 3 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ed. Lahti-Nuuttilan ym. lakialoite n:o 26 laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Esittelyssä oleva lakialoite tähtää selvän epäkohdan poistamiseen lapsilisälaista. Lapsilisää korottamalla on määrätietoisesti pyritty tasaamaan perhekustannuksia ja siten parantamaan lapsiperheiden asemaa. Tällä eduskuntakaudella tehdyillä ja tehtävillä päätöksillä lapsilisät ainakin kaksinkertaistuvat. Kolminkertaistamiseenkin mahdollisuudet ovat suuret, jos esimerkiksi perhepoliittisia verovähennyksiä siirretään maksettavaksi lapsilisinä. Jo yhdestä vähennyksestä, lapsivähennyksestä, muodostuu 2,5 miljardin markan suuruinen summa.

Lapsilisien suhteellisen merkityksen lisääntyessä on järjestelmän sisäiseen oikeudenmukaisuuteen kiinnitettävä kasvavaa huomiota. Yhdestä oikeudenmukaisuusnäkökohdasta on kysymys tässä lakialoitteessa. Vaikka lasten koulutusajat ja samalla riippuvuus vanhemmilta saatavasta taloudellisesta tuesta ovat pidentyneet, yleinen lapsilisäoikeus on rajoitettu edelleen 16:ta vuotta nuorempiin lapsiin. 17 ikävuoteen saakka jatkettuna suoritettava lapsilisä on lapsilisan perusmäärän suuruinen eikä vaikuta perheen muiden las-

ten lapsilisien määrään korottavasti. Perheille 16—17-vuotiaasta lapsesta aiheutuvat kustannukset ovat kuitenkin vähintään yhtä suuria kuin nuoremmistakin.

Perheen lapsilisätason putoamista esimerkiksi vanhimman lapsen täyttäessä 16 vuotta ei voida pitää lapsilisäjärjestelmän tavoitteiden mukaisena. Jatkettuna lapsilisan poikkeaville määrätymisperusteille ei ole perhepoliittisesti eikä koulutuspoliittisesti hyväksyttäviä syitä. Lapsilisäjärjestelmää ehdotetaankin lakialoitteessa yksinkertaistettavaksi siten, että yleinen lapsilisäoikeus ulotetaan 17 ikävuoteen saakka ja erilliset määräykset jatkettua lapsilisästä poistetaan laista.

Kun 16—17-vuotiaalle maksettaisiin lapsilisää samoin perustein kuin alle 16-vuotiaille, monilapsisissa perheissä lapsilisien markkamäärät nousevat aiempaan verrattuna silloin, kun joku lapsista on saanut jatkettua lapsilisää. Tämä uudistus lisäisi arvioiden mukaan lapsilisäkustannuksia vuositasona noin 30 miljoonaa markkaa.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Ed. Lahti-Nuuttila on tehnyt hyvän aloitteen hyvästä ja tärkeästä asiasta. Olen itsekkin monessa eri yhteydessä täällä tähän samaan ongelmaan törmännyt eli siihen, että ns. jatkettuna suoritettava lapsilisä on nykymuodossa ongelmallinen, koska se käytännössä usein alentaa perheen lapsilisätuloa vaikuttaessaan lapsilisien ns. porrastukseen. Haluaisin palauttaa mieliin, että me olemme keskustan ryhmästä viimeksi tätä asiaa esittäneet korjattavaksi silloin kun budjetin käsittelyn yhteydessä lapsilisälaki oli täällä muutettavana. Jäimme silloin vähemmistöön sen takia, että esitys tuli niin sanotusti väärältä taholta. Muistelen, ettei ed. Lahti-Nuuttilakaan silloin kannattanut esitystämme, josta on nyt oman lakialoitteen tehnyt.

Uusi näkökulma lapsilisäjärjestelmän kehittämiseen on avautumassa nyt, kun käydään keskustelua Euroopan yhdentymisestä ja sen vaikutuksesta sosiaaliturvaan. Mielestäni joudumme kysymään, kannattaako meidän kehittää voimakkaasti lapsilisää, jotka kuuluvat ns. eksportoitaviin eli ulosmaksettaviin etuihin, vai pitäisikö kehittää joitakin muita perhepolitiikan tukimuotoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

12) Ed. Kohjoen ym. lakialoite n:o 28 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 13) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Kohijoki: Arvoisa puhemies! Eduskunnalle on nyt esiteltävänä kaksi nimelläni kulkevaa lakialoitetta. Aihepiiriltään ne liittyvät läheisesti toisiinsa, joten sopinee käsitellä niitä kumpaakin tässä samassa puheen- vuorossa.

Lakialoitteessa n:o 28 ehdotetaan nykyisen määräaikaisten talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain 1 ja 2 §:n muuttamista tarvittavilta osin ajallisesti ja aineellisesti kattaviksi. Lakialoitteessa n:o 29 ehdotetaan säädettäväksi laki vuosina 1992—1994 tehtävien tavanomaisten talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuksista.

Eräitä yhteisiä huolen aiheita Suomessa ovat kansalaisten velkaantuminen, yksityisen kulutuksen liian voimakas kasvu, säästämissästen heikkeneminen sekä maamme vaihtotaseen vajeen syveneminen. Kansantaloutemme parhaisiin korjauskeinoihin kuuluu säästämisen edistäminen. Alhainen korkotuotto ei säästämistä edistä ja korkotulojen verottaminen varmasti on melkoinen kulutuksen edistäjä. Suomessa on perinteisesti aikanaan opetettu ja opittukin säästämään ja tallettamaan varoja pankkiin pahan päivän varalle ja välttämättömiä hankintoja varten. Aikaisemmin myös lainansaantikelpoisuutta arvioitiin oman talouden hoitamisen perusteella. Sen tulisi mielestäni aina säilyä näissä asioissa vaikuttavana kriteerinä.

Pian kaksi vuotta sitten eduskunnassa käydyssä keskustelussa lausuin mm. seuraavaa: ”Milloin milläkin nimellä tapahtuva

lainarahan ylitsevuotava tarjoilu tulee pian osoittautumaan harhaksi. Huomataan, ettei velka olekaan veli velkaa maksettaessa.” Käsittääkseni silloin esittämäni arvio on osoittautunut oikeaksi. Terveen taloudellisen kehityksen turvaamiseksi on välttämätöntä, että kotimainen säästäminen on vakaata ja varmaa. Erityisen tärkeää se on nyt, kun maamme vaihtotaseen vajeen syveneminen tulisi viipymättä pystyä estämään.

Säästämishalukkuutta tulisi aina edistää pitkäjänteisesti valtiovallan taholta. Verottajan ja kaikkien uudistamishaluisten tulisi huomata ja muistaa, että vaivalla ja työllä tavallisten säästäjien toimesta säästöön kertyneistä markoista on vähintään kerran verot maksettu jo silloin, kun ne varat on ansaittu. Myös tulee tietää ja pitää mielessä se, että varttuneimpien säästäjien säästövaroilla Suomen nykyisen kaltaista ansaitsematonta aineellista hyvinvointia on rakennettu viime vuosikymmeninä, jolloin inflaation laukatesa valloillaan oli säästäjä täysin turvaton. Inflaatio söi pääomatkin korkojen lisäksi.

Nykyistä veronhuojennuslakia valmistelleen toimikunnan mietinnössä on aivan oikein todettu, että talletusten ja obligaatioiden verotusta olisi varottava kiristämästä kotitalouksien säästämistä heikentävällä tavalla. Tätä näkemystä tukee myös kansantaloutemme ulkoisen tasapainon nopea heikkeneminen. Vaihtotaseen alijäämästä on tullut vakava ja pitkäaikainen ongelma, jonka korjaaminen edellyttää kotimaisen säästämisen tukemista. Talletusten veronhuojennusten jatkaminen edistää säästämistä.

Vuoden 1989 lopussa 24 kuukauden määräaikaistalletusten kokonaismäärä pankeissa oli noin 96 miljardia markkaa ja kolmasosa näistä talletuksista erääntyy joulukuussa tänä vuonna 1990. Näin suuren finanssivallisuuden laajamittainen siirtyminen kulutukseen tai vaikkapa asuntomarkkinoille olisi vahingoksi koko kansantaloudelle.

Inflaation ja peruskoron välinen ero on viime vuosina kaventunut huomattavasti, joten talletusten verovapauden jatkaminen nykyisessä muodossaan on tästäkin syystä perusteltua. Korkotulojen verotuksen lähtökohtana täytyy olla vain inflaation selvästi ylittävän reaalisen korkotuoton verottaminen. Nopea inflaatio ja hallinnollinen korkopolitiikka ovat pitäneet verovapaiden talletusten reaalikorot yleensä negatiivisina. Tal-

lettajat ovat saaneet selvää reaalista tuottoa kahden vuoden määräaikaistalletuksilleen ainoastaan hitaan inflaation aikana vuosina 1986—1987.

Tehokkaasti toimivat rahoitusmarkkinat ovat eduksi koko kansantaloudelle. Rahoitusmarkkinoiden nopea kehitys viime vuosina osoittaa, ettei tavanomaisten talletusten verovapaus ole markkinoiden tehokkaan toiminnan tai kehittymisen este. Lisäksi verovapaiden talletusten osuus pankkien varainhankinnasta näyttää supistuvan jatkuvasti. Sekä rahoitusmarkkinat että pääomatulujen verotuskohtelu ovat tällä hetkellä voimakkaassa muutosvaiheessa. Talletusten verovapautta olisi jatkettava määräajaksi, kunnes nyt verollisten sijoituskohteiden verotuskohtelu on uudistettu ja sen vaikutukset todettu.

Verokohtelun muutosten täytyy tapahtua asteittain ja riittävän pitkän siirtymäkauden kuluessa, jotta rahoitusmarkkinoiden toiminta jatkuisi häiriöttä ja säästämisaste nousisi 1980-luvun alun tasolle. Talletusmarkkinoilla tämä edellyttää sitä, että pankkien tilijärjestelmä on selkeä ja asiakkaan tarpeita vastaava. Lisäksi talletusten verokohtelun tulee olla ennalta ja varmasti asiakkaan tiedossa.

Arvoisa puhemies! Määräaikainen talletusten veronhuojennuksen jatkaminen on nykyisessä rahoitusmarkkinatilanteessa perusteltu. Myöskään Euroopan yhteisön piirissä ei ole päästy sopimukseen pääomatulujen verotuksen yhtenäisestä linjasta, joten kansainvälisiä muutospaineita Suomen veronhuojennussäännöksiä kohtaan ei ole.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! On hyvin mielenkiintoista huomata, että hallituspuolueen edustaja on tehnyt tämän sisältöiset lakialoitteet, mitä nämä kaksi peräkkäistä aloitetta ovat. Paitsi mielenkiintoista se on myös ihan miellyttävää todeta, koska myös keskustan eduskuntaryhmän piirissä nähdään asia kutakuinkin noitten suuntaviivojen mukaisina, mitä ed. Kohijoen aloitteet pitävät sisällään.

Kaiken lisäksi ihmettelemme kyllä, onko hallituksella nyt todellakin vakava aie nimenomaan talletuskorkojen veromenettelyssä lähteä äskettäin julkistetun mietinnön tielle. Mietintöhän, jonka valmistelijat hallitus asetti, esittää, että talletuskorkoihin sovellettaisiin vuoden 1991 jälkeen lähdeveromenettelyä. Käytännössä meidän arvioidem-

me mukaan tällainen menettely johtaa siihen, että säästämisaste ei nouse riittävän suureen kasvuun, siihen kasvuun, mitä tällä hetkellä säästämiseltä odotettaisiin ja edellytettäisiin.

Toisaalta on selvästi vaara olemassa, mikäli lähdeveromenettelyyn mentäisiin, siihen, että nimenomaan maatilaluottojen, opintolainojen ja asuntolainojen korko entisestään nousisi. Tässä tilanteessa, missä tällä hetkellä ollaan, jolloin korot muutenkin ovat tavattoman korkeat, tuollainen kehitys olisi perin epäsuotuisa. Kaiken kaikkienensa toivoisi, että hallituksen toimesta tartuttaisiin tämän suuntaisiin esityksiin, mitä ed. Kohijoki aloitteessaan esittää.

Arvoisa puhemies! Kun tuo kaksiminuuttinen ei aivan riittänyt, ehkä täältä puhujakorokkeelta vielä jokin sana aloitteen pohjalta. Ensinnäkin itse itse aloitteesta: Todellakin nykyinen veronhuojennusmenettelyhän on voimassa vuoden 1991 loppuun asti, ja lähiaikoina pitää löytyä linja siihen, miten menetellään vuoden 1991 jälkeen. Keskustan mielestä edes ihan se linja, mitä ed. Kohijoen aloitteet merkitsevät, ei ole riittävä. Mielestämme olisi tarkoituksenmukaista ja tarpeen palata siihen käytäntöön, mikä vallitsi vielä vuonna 1987, kunnes hallitus vuonna 1988 menettelyä muutti. Tuohon saakkahan tilanne oli se, että määräaikaistalletuksista, joista maksetaan Suomen Pankin peruskorko, peruskorkoon asti kaikki korot olivat verovapaita. Nyt ymmärtääkseni myös ed. Kohijoen linja on se, että verottomuus koskisi Suomen Pankin peruskorkoa miinus yksi prosenttiyksikkö enimmillään. Me siis toivomme, että palattaisiin täsmälleen tuohon tilanteeseen, josta hallitus lähti mielestämme seikkailemaan talletusten veronhuojennusmenettelyssä.

Edelleen vielä kertaalleen tästäkin sanottuna: Varoitamme hallitusta lähtemästä lähdeveromenettelyn tielle. On syytä muistaa, että Oecd-maista ainoastaan kolmessa on käytössä tällainen lähdeveromenettely, mitä Suomeen ollaan nyt kaavailemassa. Ainakin eräissä EY-maissa, missä on ollut hankkeita lähdeveromenettelyyn siirtymiseksi, nuo menettelyt ovat ennen pitkää ajautuneet karille. Olisi toivottavaa, että Suomessakaan ei lähdettäisi tuollaiselle tielle, mikä todennäköisesti johtaisi hyvin pian karille. Syitä siihen, että se johtaa karille, ovat rahan hinnan kallistuminen, korkojen nousu ja nimen-

omaan peruskorkosidonnaisen luototuksen vaikeutuminen varsinkin paikallispankkiryhmien osalta.

Edelleen lähdeveromenettelyyn siirtyminen merkitsisi mielestämme perin epäsosiaalista veropoliittista linjaa. Sehän johtaisi käytännössä siihen, että jos esimerkiksi lähdeveron suuruus olisi 15 prosenttia, aika pienituloiset tallettajat, joilla on ollut vähän enemmän talletuksia, mutta jotka eivät tähän saakka ole maksaneet penniäkään veroa pienehköistä talletuksistaan, joutuisivat nyt joka ainoasta markasta, jonka talletuskorkoina saavat, maksamaan veroa. Heidän kohdallaan siis verotus kiristyisi. Vastaavasti suurituloisten, suuria säästöjä korkean koron tileille tallettaneiden koroista, joista asianomaiset nyt maksavat ehkä 50 prosenttia veroa, kenties vähän vähemmän, veroprosentit laskisivat aina 15 prosenttiin asti. Suurituloiset hyötyisivät selvästi ja suuresti. Pienituloisten, joiden koroista ei tähän saakka veroa ole pidätetty, korot menisivät verolle.

Näistä syistä, arvoisa puhemies, yhdyn vielä kertaalleen siihen ajatuskulkuun, minkä ed. Kohijoki aloitteessaan esittää, kuitenkin niin, että keskustan eduskuntaryhmän omassa lakialoitteessa esitettiin paluuta täsmälleen

vuoden 1987 talletusten veronhuojennusmenettelyyn.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ed. Kohijoen ym. lakialoite n:o 29 talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaiksi

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.50.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin

